

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح متوازن سازی بهره‌برداری از منابع گاز کشور»

مقدمه

در سالیان اخیر گاز طبیعی به دلیل اهمیت آن در زندگی روزمره و نقش آن در توسعه پایدار از اهمیت بسیار زیادی برخوردار شد. براساس آخرین آمار، ایران با دارا بودن ۲۷/۸ تریلیون مترمکعب ذخایر اثبات شده گاز طبیعی و دارا بودن ۱۵/۷ درصد از ذخایر گاز در رتبه دوم جهان قرار دارد. تصمیمات مربوط به نحوه هزینه کردن و مدیریت بر درآمد و منابع نفت در ۱۰۰ سال گذشته باعث شده است، در قرن حاضر که قرن گاز نامیده شده است و مراحل آغازین توسعه و بهره‌برداری از منابع و ذخایر آن است، به منظور حداکثرسازی منافع کشور در بهره‌برداری از این ذخایر سؤالات بسیار مهمی مطرح شود. از جمله این سؤالات عبارتند از: الگوی استفاده بهینه از منابع گاز در کشور چیست؟ عدالت بین نسلی در بهره‌برداری از ذخایر گازی چگونه تأمین می‌شود؟ از تجربه مدیریت بر منابع نفت و نحوه هزینه کردن درآمدهای حاصل از آن، چگونه می‌توان در بخش گاز استفاده کرد؟

به‌رغم برخوردار بودن کشور ما از چنین موقعیتی در بخش گاز هنوز در مورد وضعیت تراز گاز در کشور مستند قانونی وجود ندارد تا قانونگذاران و سیاستگذاران بتوانند با استفاده از آن تصمیماتی را اتخاذ کنند که در سال‌های آینده کشور را با مشکل مواجه نکند. نبود چنین مستندی باعث شده است که در زمستان سال ۱۳۸۶ به دلیل کمبود گاز در کشور مشکلاتی برای بخش خانگی و صنعت کشور به وجود آید. با توجه به اینکه در فصل چهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به استقلال اقتصادی جامعه و تأمین نیازهای انسان در جریان رشد توجه دارد و این مهم در دیگر اسناد بالادستی کشور نظیر چشم‌انداز ۲۰ ساله و سیاست‌های کلی نظام مورد توجه قرار گرفته است، طرح «متوازن سازی بهره‌برداری از منابع گاز کشور» در دستیابی به این هدف می‌تواند از اهمیت بسیاری برخوردار است.

نظرات کارشناسی و پیشنهادات

در مورد طرح «متوازن سازی بهره‌برداری از منابع گاز کشور» این نکته قابل توجه است که عنوان طرح مذکور دقیقاً هدف متوازن سازی یا تراز گاز کشور را پیگیری می‌کند. این در حالی است که پیگیری این هدف به در نظر گرفتن پارامترهای مختلفی نیاز دارد که در این طرح مورد مذاقه قرار نگرفته است. به عنوان مثال در حال حاضر بخش عظیمی از گاز تولید شده کشور در بخش داخل مصرف می‌شود (یا به صورت گازهای همراه نفت سوزانده می‌شود) که این میزان گاز مصرف شده یا در حال سوزاندن در کشور با استانداردهای جهانی فاصله بسیاری دارد، این در حالی است که در طرح مذکور اشاره‌ای به آن نشده است. بنابراین به منظور دستیابی به هدف متوازن سازی بهره‌برداری از منابع گاز کشور، پیشنهادات زیر قابل توجه است:

۱. دستیابی به اهداف مندرج در قانون اساسی و سایر اسناد بالادستی کشور ایجاب می‌کند که موضوع بین نسلی بودن و اتخاذ مدیریت بهینه در نحوه هزینه کردن درآمدهای حاصل از گاز مورد توجه قرار گیرد و این پیشنهاد می‌تواند به موارد هفت‌گانه مربوط به اتخاذ مناسب‌ترین اقدام در گزینش روش‌های قابل استفاده اضافه شود.

۲. به دلیل اینکه ایجاد تعادل نیاز به در نظر گرفتن طرف عرضه و تقاضا دارد، بنابراین افزودن ماده‌ای که بتواند وضعیت کنونی مصرف گاز طبیعی در بخش‌های مختلف کشور را به استانداردهای جهانی نزدیک کند، قابل توجه است. بنابراین، پیشنهاد می‌شود، ماده‌ای در این طرح گنجانده شود تا مراجع ذیصلاح مکلف شوند پتانسیل‌های صرفه‌جویی در مصرف انرژی در بخش‌های مصرف‌کننده را در مدت زمان مشخص تعیین و عملیاتی کردن آن را با استفاده از روش‌های مناسب آغاز کنند.

۳. با توجه به وجود شورای عالی انرژی در کشور و تکلیف دولت در تشکیل آن، براساس قانون تعیین وضعیت شوراهای عالی مصوب ۱۳۸۷/۷/۶ بهتر است، مرجع تصویب تراز گاز کشور در ماده (۱) از «شورای اقتصاد» به «شورای عالی انرژی» اصلاح شود.

۴. در بند «۱» تبصره «۱» ماده (۱) منظور از منابع باید روشن شود و تفاوت آن با میدان توضیح داده شود.

۵. در بند «۲» تبصره «۱» ماده (۱) کلمه «مبادی» حذف شود.

۶. در بند «۴» تبصره «۱» ماده (۱) کلمه «مقاصد» حذف و بند مذکور به شرح زیر اصلاح شود: میزان صادرات و میزان تعهدات صادراتی به تفکیک انواع گاز و محصولات گازی.

۷. عبارت مندرج در بند «۵» ماده (۱) از شفافیت لازم برخوردار نیست.

۸. به منظور رعایت اصل پانزدهم (۱۵) قانون اساسی، پیشنهاد می‌شود به جای واژه «سناریو» در بند «۶» ماده (۱) از «گزینه» استفاده شود و گزینه‌های مطرح و قابل استفاده از گاز نیز ذکر شود.

۹. پیشنهاد می‌شود پیش‌بینی راهکارهای لازم به منظور استانداردسازی مصرف گاز در بخش‌های مختلف مصرف‌کننده داخلی اعم از خانگی، صنایع، نیروگاه‌ها، پتروشیمی و استفاده از گازهای همراه نفت (مخازن نفتی) که روزانه (حدود ۴۲ میلیون مترمکعب) سوزانده می‌شود نیز به عنوان بند «۷» به تبصره «۱» ماده (۱) الحاق شود.

۱۰. در سطر آخر ماده (۲) بعد از عبارت «صادرات گاز را» عبارت «به همراه توجیه فنی و اقتصادی لازم» اضافه و عبارت «براساس» حذف شود.

۱۱. در مورد ماده (۳) و به منظور اتخاذ تصمیم بهینه در صادرات گاز، پیشنهاد می‌شود در تعیین بازار هدف صادراتی، وزارت نفت با رعایت شرط حداکثر کردن منافع ملی، خود اقدام به اتخاذ این تصمیم کند. به نظر می‌آید با لحاظ کردن توضیحات فوق‌الذکر طرح جامع‌تر خواهد شد.